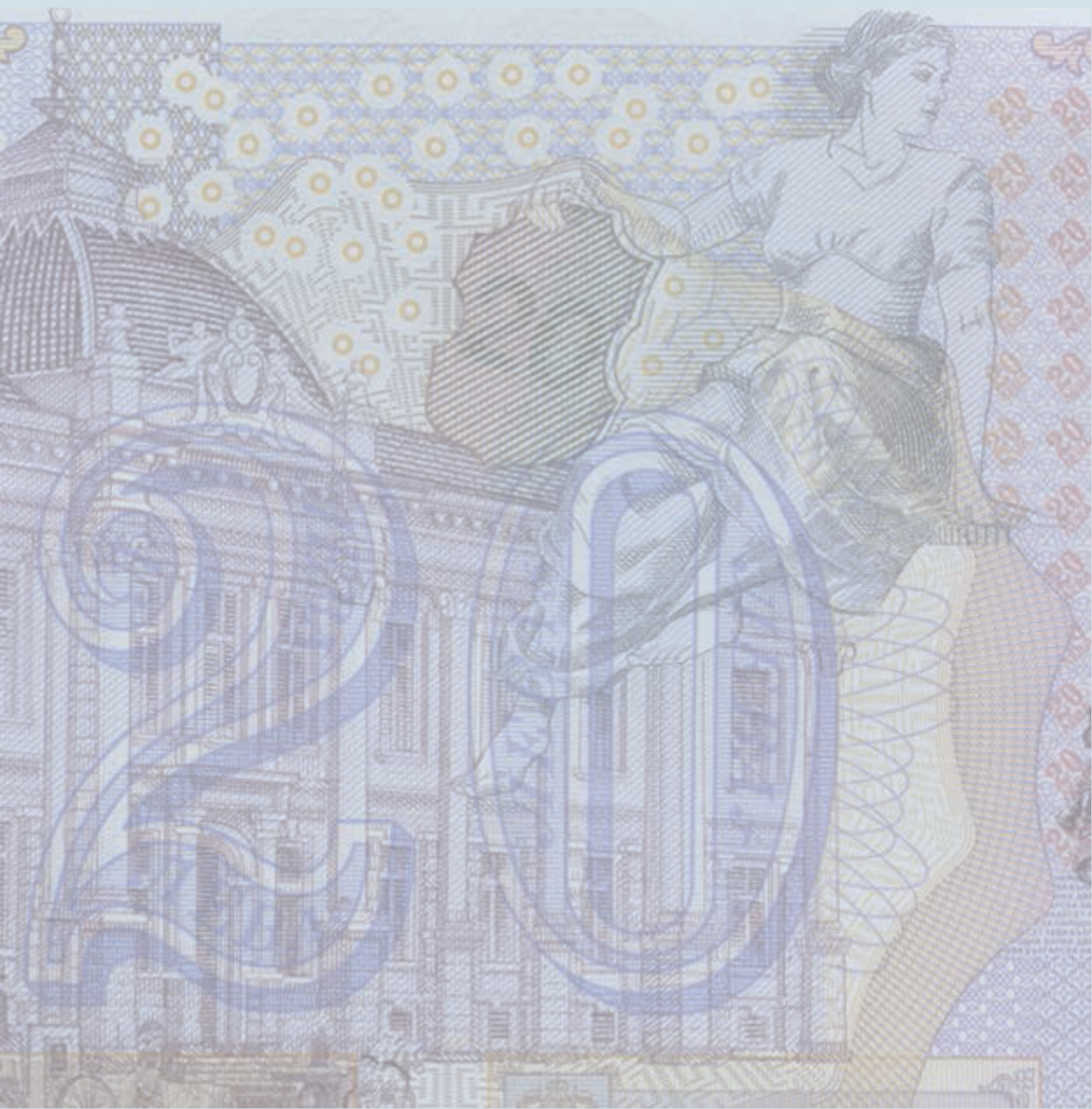

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ЮЛИ – СЕПТЕМВРИ 2020 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	5
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

© Българска народна банка, 2020

1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1

Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изрично посочване на източника.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

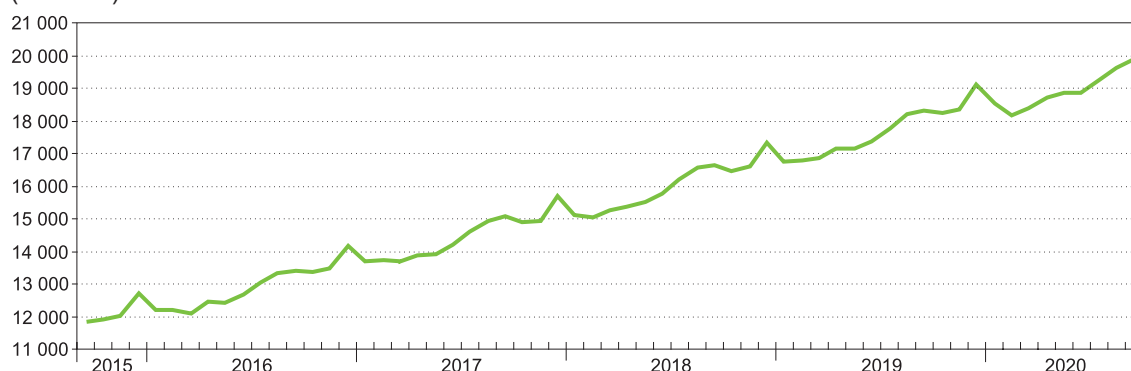
1. Динамика на парите в обращение

На основание чл. 26 от Закона за Българската народна банка, с Решение № 343 от 29 септември 2020 г. Управителният съвет на Банката реши да извади от обращение банкнотите с номинална стойност 2 лева, емисии 1999 г. и 2005 г., които престават да бъдат законно платежно средство от 1 януари 2021 г. Същите ще се обменят на касите на Българската народна банка по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и без краен срок на обмяна.

В края на септември 2020 г. парите в обращение¹ достигнаха 19 884.3 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на септември 2019 г.) те нараснаха с 8.62%, или с 1578.5 млн. лв. През предходния едногодишен период (септември 2018 г. – септември 2019 г.) нарастването беше по-високо както в процентно отношение (9.98%), така и в абсолютна стойност (1661.0 млн. лв.).

Пари в обращение (септември 2015 г. – септември 2020 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През юли – септември 2020 г. парите в обращение се увеличиха с 1016.6 млн. лв., или с 5.39% в сравнение с края на юни 2020 г. Нарастването им е с 0.05 процентни пункта по-ниско от отчетеното за същия период на 2019 г. През юли парите в обращение достигнаха най-висок растеж (2.03%) в рамките на третото тримесечие.

¹ В т.ч.: банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 септември 2019 г.	30 юни 2020 г.	30 септември 2020 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	18 305.9	18 867.7	19 884.3
Банкноти	17 849.4	18 397.1	19 407.5
Разменни монети	448.6	469.1	475.3
Възпоменателни монети	7.9	1.5	1.5

Източник: БНБ.

В края на септември 2020 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.60%, като през третото тримесечие на годината той се е увеличил с 0.10 процентни пункта спрямо края на юни 2020 г.

На основание чл. 25 от ЗБНБ на 4 септември 2020 г. Българската народна банка пусна в обращение като законно платежно средство банкнота с номинална стойност 5 лева, емисия 2020 г. Общият дизайн и основните елементи на банкнотите от новата серия се запазват без съществени изменения спрямо банкнотите, които са в обращение. Промените са свързани с въвеждането на нови защитни елементи.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2020 г. е 37.68 лв., което представлява увеличение с 0.07 лв. спрямо края на юни 2020 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 0.88 лв., или с 2.40%, вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали.

Към 30 септември 2020 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.39%, като през третото тримесечие той е намалял с 0.10 процентни пункта спрямо края на предходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на септември 2020 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна както спрямо края на второто тримесечие на 2020 г., така също и за едногодишен период.

В края на септември дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и остава без промяна спрямо края на юни 2020 г. За едногодишен период дялът им намалява с 0.03 процентни пункта в резултат от провежданата политика на БНБ на поетапно изваждане от обращение на възпоменателните монети, емисии след 5 юли 1999 г.

През третото тримесечие на 2020 г. БНБ не е пускала в обращение нови емисии възпоменателни монети. В съответствие с приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2020 година“ до края на годината следва да се емитира златна възпоменателна монета „Рождество Христово“.

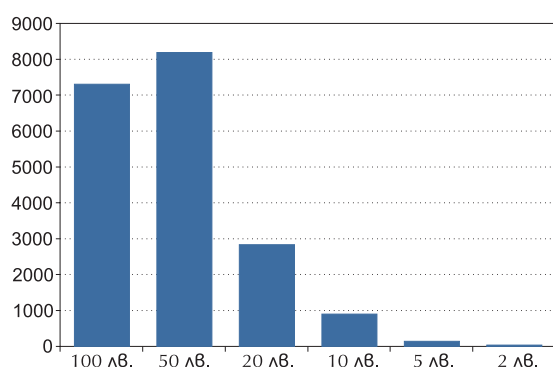
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на септември 2020 г. в обращение са 515.0 млн. броя банкноти, които са с 25.9 млн. броя, или с 5.30% повече в сравнение с края на юни. За същия период общата им стойност нарасна с 5.49% (1010.4 млн. лв.), достигайки към 30 септември 19 407.5 млн. лв.

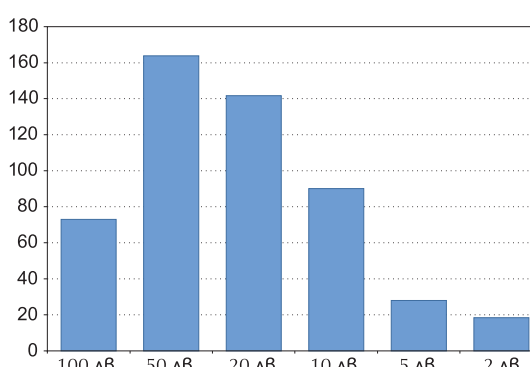
С най-голям дял (31.81%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2020 г. е банкнотата с номинал 50 лева, като към 30 септември в обращение са 163.8 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (3.57%) е броят на банкнотите от 2 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 30 септември 2020 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2020 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 10 и 50 лева нараснаха съответно с 0.13 и 0.59 процентни пункта, а тези на банкнотите с номинална стойност от 2, 5, 20 и 100 лева намаляха съответно с 0.23, 0.09, 0.22 и 0.18 процентни пункта.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 30.0 млн. (6.19%), а стойността им – с 1558.1 млн. лв. (8.73%). Запазва се тенденцията от предходните периоди на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) в сравнение с останалите номинали.

Спрямо края на септември 2019 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лева нараснаха съответно с 2.13 и 0.09 процентни пункта, а на тези от 2, 5, 10 и 20 лева намаляха съответно с 0.43, 0.17, 0.70 и 0.92 процентни пункта.

В края на септември 2020 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лева е 8189.5 млн. лв., което е най-големият дял (42.21%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.19%) е стойността на банкнотите с номинал 2 лева.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период дялът на банкнотата от 50 лева нараства с 1.88 процентни пункта. Дяловете на останалите номинали намаляват, като най-съществено е понижението на дела на банкнотата от 20 лева – с 0.85 процентни пункта (от 15.45% на

14.60%). Най-ниско е намалението на дела на банкнотата от 2 лева – с 0.03 процентни пункта.

В края на септември 2020 г. в обращение са 2680.5 млн. броя разменни монети, които са с 37.5 млн. броя, или с 1.42% повече в сравнение с броя им от края на юни. За същия период общата им стойност се увеличи с 6.2 млн. лв., или с 1.33%, и в края на септември 2020 г. достигна 475.3 млн. лв.

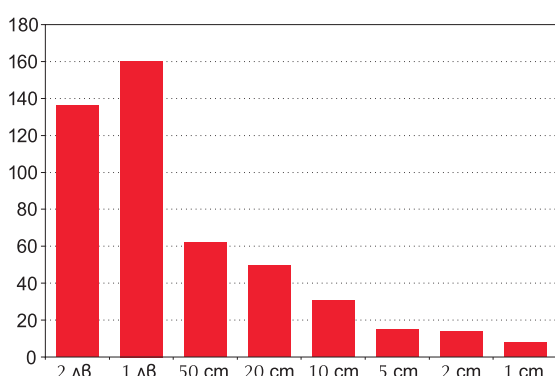
Тенденцията към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали се запазва. През третото тримесечие на 2020 г. най-голямо в процентно изражение е нарастването при разменната монета с номинал 2 лева – с 2.22%. Относително устойчиво се запазва увеличението при монетите с ниска номинална стойност, като за периода юли – септември броят на монетите от 1, 2 и 5 стотинки нарасна съответно с 1.17%, 1.64% и 1.69%.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 127.8 млн. (5.00%), а стойността им – с 26.8 млн. лв. (5.97%). На годишна база с най-бърз темп нараства броят на монетите с номинал 2 лева – с 14.32%. В края на септември 2020 г. в обращение са 68.0 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 8.5 млн. броя. Броят на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 стотинки в обращение нараства в границите от 4.32% до 6.06%. При монетите от 50 стотинки и от 1 лев нарастването на годишна база е съответно 2.34% и 1.86%.

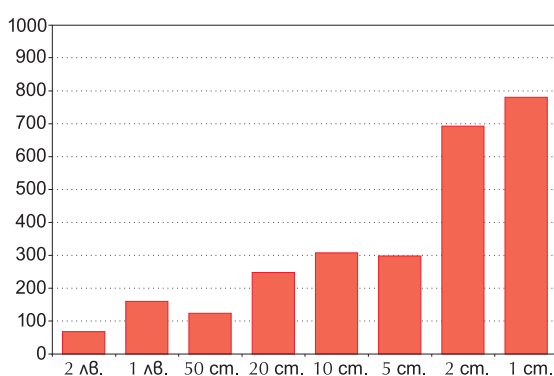
Най-голям дял (29.13%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на третото тримесечие на 2020 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 30 септември извън касите на БНБ са 780.8 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.54%) е броят на монетите с номинал 2 лева.

Структура на разменните монети в обращение към 30 септември 2020 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2020 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно с 0.07, 0.01 и 0.06 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 2, 5 и 20 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.06, 0.03, 0.03 и 0.02 процентни пункта. Монетите от 10 стотинки запазват дела си от 11.48%, който имаха и в края на юни 2020 г.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно с 0.14, 0.08, 0.04, 0.12 и 0.18 процентни пункта, а дяловете на монетите от 2 и 5 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.26, 0.09 и 0.21 процентни пункта.

Тенденцията към растеж на общата стойност на разменните монети в обращение се запази и през третото тримесечие на 2020 г., което е функция на постоянно увеличаващия се брой на монетите извън касите на БНБ. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на септември 2020 г. е 160.3 млн. лв., което представлява най-големият дял (33.72%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.64%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

В структурата по стойност на разменните монети в обращение спрямо края на предходното тримесечие настъпиха следните промени: в границата от 0.01 до 0.30 процентни пункта намаляха дяловете на монетите от 1 и 50 стотинки и от 1 лев, а дяловете на монетите от 2, 5, 10 и 20 стотинки и от 2 лева нараснаха в границата от 0.01 до 0.25 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нараснаха дяловете на монетите от 2 стотинки и от 2 лева, съответно с 0.01 и 2.09 процентни пункта. Намалението на дяловете на номиналите от 1, 10, 20 и 50 стотинки е в границата от 0.02 до 0.46 процентни пункта. По-значително за едногодишен период е намалението на дела на монетите от 1 лев, който отбеляза спад от 1.36 процентни пункта. Стойността на монетите от 5 стотинки им определя дял от 3.14%, колкото беше и в края на септември 2019 г.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2020 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 154 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо второто тримесечие на 2020 г. те са с 44 броя по-малко. Делът на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември 2020 г. е 0.00003%.

В общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2020 г. неистински български банкноти най-голям е делът на тези с номинал 20 лева (47.40%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лева представлява 0.000052% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2020 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 50 лева са с дял от 40.26% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. Неистинските банкноти от 10 лева са с дял от 8.44%, а тези от 100 лева са с дял от 2.60%. Най-малки (по 0.65%) са дяловете на неистинските банкноти от 5 и 2 лева.

**Брой на неистинските български банкноти
(юли – септември 2020 г.)**

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	4	62	73	13	1	1

Източник: БНБ.

В периода юли – септември 2020 г. бяха регистрирани и задържани общо 71 броя неистински български разменни монети, от които 8 броя от 2 лева, 10 броя от 1 лев и 53 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на септември 2020 г. е 0.000003%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2020 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 108 броя евро (от които 2 броя нециркулирали в паричното обращение), 323 броя щатски долари (от които 286 броя нециркулирали в паричното обращение) и 80 броя банкноти от други чуждестранни валути (от които 1 брой нециркулирала в паричното обращение).

III. Негодни банкноти и разменни монети²

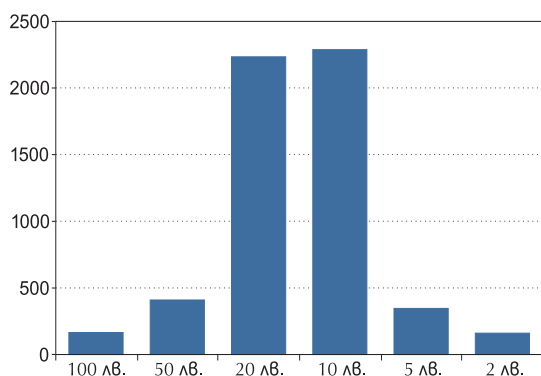
При машинната обработка на постъпилите през третото тримесечие на 2020 г. в БНБ банкноти, като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 5.6 млн. броя. Те представляват 2.81% от общия брой на обработените за отчетния период банкноти. Процентът на негодност на отделените като негодни банкноти през периода юли – септември 2020 г. е с 2.55 процентни пункта по-малък в сравнение с този от второто тримесечие. С най-големи дялове в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинали 10 и 20 лева, съответно 40.83% и 39.88%. Най-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти с номинали 2 и 100 лева, съответно с 2.85% и 2.95%.

За едногодишен период (септември 2019 г. – септември 2020 г.) отделените негодни банкноти са 41.6 млн. броя, което е с 6.6 млн. броя по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (септември 2018 г. – септември 2019 г.).

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

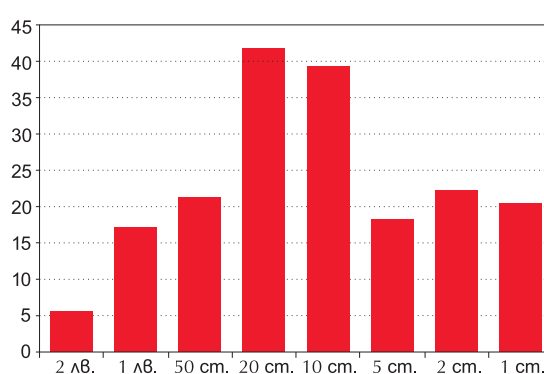
Негодни банкноти (юли – септември 2020 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (юли – септември 2020 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През третото тримесечие на 2020 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 186.1 хил. броя, което е със 171.8 хил. броя по-малко в сравнение с отделените през Второто тримесечие на 2020 г.

За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1280.7 хил. броя, което е със 75.6 хил. броя повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.